

[Indenrigsministeren.]

om at få dette spørgsmål nærmere belyst, kan det naturligvis ske under et udvalgsarbejde.

Hvad angår honoraret, fremgår det jo af de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, at sagen har været taget op til forhandling mellem ministeriet og de forskellige organisationer; det har været en fortsættelse af den diskussion, der allerede fandt sted i landstinget, sidste gang vi behandlede et lovforslag om jordemodergerningen. Men efter at monopoltilsynet nu har godkendt en takst på 200 kr., som skal omfatte alle andre end sygekassernes A-afdelinger, går jeg ud fra at det problem er løst. Hvad der fremover må anses for et rimeligt honorar, må monopoltilsynet så til enhver tid skønne over.

Endelig kan jeg på det ærede medlems sidste spørgsmål svare, at jeg finder det naturligt, at jordemødrene eller deres organisationer forhandler om disse sager og så vidt muligt når til enighed med de parter, hvis interesser i øvrigt skal varetages, inden man går til monopoltilsynet og får en såkaldt rimelig ordning godkendt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Elna Syvertsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 15. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*
Forslag til lov om ændringer i lov om udøvelse af jordemodergerning.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om fremme af udbyttedeling og oprettelse af sociale fonds.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om sandflugtens bekæmpelse.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om kontrol med arbejder af ædle metaller m. v.

6) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af grundskyld og ejendomsskyld til staten [af Thisted Knudsen m. fl.].

Mødet hævet kl. 15⁵.

46. møde.

Onsdag den 15. marts kl. 13.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til det ærede medlem hr. O. Mathiasen, for at han som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte et tidligere anmeldt lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (O. Mathiasen): På mit partis vegne har jeg den ære og glæde at fremsætte *forslag til lov om ændringer i lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde* — lov nr. 187 af 20. maj 1933 som ændret ved lov nr. 145 af 23. april 1952. Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de bemærkninger, der er knyttet dertil, skal jeg gøre opmærksom på et par af de væsentligste ændringer, der er foreslået.

Da det har vist sig, at flere civile værne-

[O. Mathiasen.]

pligtige — eller militærnægtere, som jo er det gængse navn — efter min opfattelse med rette betragter civilforsvaret som et halv-militært korps, foreslås der en tilføjelse til § 1, hvorefter militærnægtere også kan fritages for at gøre tjeneste i civilforsvaret.

Da mit parti anser det for at være forkert, at militærnægternes anvendelse til civilt statsarbejde skal betragtes som en slags straf, fordi de følger deres samvittighed, mener vi principielt, at deres tjenestetid bør være af samme længde som tjenestetiden ved hæren. Men da denne tjenestetid er noget forskellig ved de forskellige afdelinger, foreslår vi, at tjenestetiden for militærnægterne sættes til den normale tjenestetid, for tiden 16 måneder, dog med et tillæg af 2 måneder af hensyn til, at denne bestemmelse måske kan virke som en slags garanti for, at vedkommende nægttere ikke vælger det civile arbejde af andre grunde end dem, loven foreskriver, nemlig samvittighedsgrunde.

Den absolut væsentligste ændring er foretaget i § 1, hvor der i et nyt stk. 2 er fastsat nærmere regler for militærnægternes arbejdsforhold. I den nugældende lov hedder det kun, at militærnægterne kan fritages for militær tjeneste mod at anvendes til andet statsarbejde, der dog ikke må tjene militære formål.

Det vil sikkert være det høje tings medlemmer bekendt, at der tit har været diskussion om denne bestemmelse, både offentligt og her i tinget; sidst skete det ved et spørgsmål, som det ærede medlem fru Else-Merete Ross rettede til den højtærede indenrigsminister den 18. januar i år, hvor det ærede medlem spurgte, om indenrigsministeren påtænkte en revision af loven, således at militærnægternes arbejde kunne blive af mere samfundsgavnlig karakter. Det ærede medlem omtalte også i spørgsmålet muligheden af, at militærnægterne kunne overføres til eventuelt hjælpearbejde i udviklingslandene. Den højtærede indenrigsministers svar var vel ikke meget positivt, men det var dog heller ikke en absolut afvisning af de tanker, som det ærede medlem fremsatte i sit spørgsmål.

I § 1, stk. 2, i det fremsatte lovforslag stiller vi os absolut positivt til tanken om om at give militærnægterne adgang til at

komme til at udføre positivt, produktivt og samfundsgavnligt arbejde. Vi nævner forskellige af den slags arbejder, der kan være tale om: arbejde for Hedeselskabet, andet landvindingsarbejde, arbejde for vandbygningsvæsenet, for nationalmuseet og andet af samme nyttige karakter. I samme stykke foreslår vi, at der også gives de militærnægtere, der ønsker det og — her kommer jeg til noget meget vigtigt — er egnede dertil, adgang til at udføre internationalt hjælpearbejde i udviklingslandene eller andre steder, hvor et sådant positivt hjælpearbejde er tiltrængt; det vil jo ikke være vanskeligt at finde opgaver af denne art i vor tid. Vi mener, at sådanne arbejdsopgaver ligger helt på linje med de smukke tanker om en stærkt udvidet hjælp fra Danmark til udviklingslandene, som den højtærede statsminister fremsatte i sin åbningstale i det høje ting.

Med disse få bemærkninger vil jeg gerne så indtrængende, som det er mig muligt, henstille til det høje tings medlemmer, at man tager vort lovforslag op til virkelig alvorlig overvejelse og drøftelse, at man ikke afviser det, om jeg så må sige på forhånd, bare fordi forslaget fremsættes af mit parti. Jeg kan sige med sikkerhed, at vi med dette lovforslag aldeles ikke er ude efter at hyppe partipolitiske kartofler, men at vi fremsætter det, fordi det ligger os stærkt på sinde at få det gennemført, idet vi mener, at det stemmer 100 pct. overens med sund dansk fornuft og tankegang, med frisind og de demokratiske menneskerettigheder. Jeg mener at have konstateret, at der i det høje ting er mange ærede medlemmer, som er enige med mig i, at der er god mening i tankerne i det fremsatte lovforslag; det fremgår af tidligere forhandlinger her i tinget om den samme sag.

Til sidst må jeg måske have lov at sige, at for mig personligt som mangeårig aktiv medarbejder i den internationale krigsmodstander- og militærnægterbevægelse, som forbundet „Aldrig mere Krig“ er den danske afdeling af, vil det være en stor glæde, om dette lovforslag bliver ophøjet til lov.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *H. C. Toft* til udenrigsministeren:

„Hvilket initiativ agter udenrigsministeren at tage over for medlemsstaten i de syv — Schweiz — i anledning af, at eksporten af levende slagtekvæg og kød til Schweiz fra Danmark ikke har fået det omfang, som det var hensigten at opnå med den tosidige aftale mellem Danmark og Schweiz?“

H. C. Toft: I forbindelse med EFTA-aftalen afsluttedes der tosidige aftaler vedrørende landbrugsvarer mellem nogle af medlemsstaterne og Danmark, aftaler, som man fra regeringens side tillagde den største vægt og værdi. Da vi stod for at skulle ratificere aftalen, gav jeg udtryk for, at jeg ikke ville stemme for aftalen, idet jeg bl. a. mente, at de tosidige aftaler var for ringe, og at de på flere områder var alt for løse i deres indhold til virkelig at sikre afsætningen af landbrugsvarer til de enkelte lande.

I aftalen med Schweiz hedder det bl. a., at det er formålet at forøge den danske andel af Schweiz' indførsel af slagtekvæg med 60 pct. i forhold til gennemsnittet i årene 1953-1958 og fordoble den danske andel af den schweiziske indførsel af kød. Vi skulle, så vidt jeg kan se, have været oppe på en indførselsprocent for slagtekvæg på ca. 32 og for kød på ca. 10 af den schweiziske import. Ser vi nu på, hvordan første halvdel af 1960-61 er forløbet, vil man bemærke, at der kun er udført 619 stk. slagtekvæg fra Danmark til Schweiz, således at der slet ikke er tale om en stigning på 60 pct. i vor eksport af levende slagtekvæg i forhold til de seneste år. Vi skulle have været betydelig højere op, hvis vi skulle have en stigning på 60 pct.; vi skulle så have været op på 3 000-5 000 stk. slagtekvæg, og heroverfor står vi i første halvdel af året med en leverance på kun 619 stk. slagtekvæg.

Ser vi på, hvordan det er gået med kød-eksporten til Schweiz, bemærker man, at der vel er sket en mindre stigning, når vi tager oksekød og kalvekød under ét, men vi vil næppe nå op på den fordobling af vor

andel af den schweiziske import, som var målet efter den tosidige aftale med Schweiz.

Det er på denne baggrund, jeg retter mit spørgsmål til den højtærede udenrigsminister — jeg hæfter mig også ved den udvikling af eksporten af slagtekvæg, der har fundet sted i de første måneder af 1961 — idet vi synes, at afsætningen er alt for lille, hvis det, der var målet, skal nås. Jeg går ud fra, at udenrigsministeren vil tage et initiativ, og jeg spørger, hvilket initiativ ministeren vil tage.

For ikke længe siden spurgte jeg den højtærede udenrigsminister om, hvad regeringen ville foretage sig med hensyn til det italienske importstop for kalvekød, og bebrejdede regeringen, at den ikke på et gunstigere tidspunkt og i god tid havde rejst spørgsmålet om en ændring i de italienske bestemmelser, der var så ugunstige for Danmark. Når jeg i dag rejser spørgsmålet om handelen med Schweiz, er det for at tilskynde regeringen til at tage et initiativ, og hvis den har til hensigt at tage et initiativ, vil jeg spørge: hvad agter regeringen at gøre?

Formanden: Jeg giver ordet til landbrugsministeren, for at han på udenrigsministerens vegne kan besvare det stillede spørgsmål.

Landbrugsministeren (Skytte): Da udenrigsministeren deltager i mødet mellem de nordiske udenrigsministre, skal jeg på hans vegne besvare det stillede spørgsmål.

Det ærede medlem hr. H. C. Tofts begrundelse for spørgsmålet, nemlig at eksporten af levende slagtekvæg og kød til Schweiz fra Danmark ikke har fået det omfang, som det var hensigten at opnå med den tosidige aftale mellem Danmark og Schweiz, er i og for sig rigtig. Eksporten har endnu ikke antaget det omfang, vi håbede, da Danmark for godt et års tid siden indgik aftalen. Billedet kan endog ved en direkte sammenligning af de absolutte tal for Danmarks eksport af kvæg og kød til Schweiz i 1959-60 se noget dårligere ud, end det måske rent faktisk er, set i relation til aftalens bestemmelser, idet jeg må erindre om, at der i aftalen er tale om en forbedring af Danmarks andel af den schweiziske import af kvæg og kød og altså ikke er tale om de absolutte

[Landbrugsministeren.] eksportmængder. Dette betyder, at Schweiz f. eks. i ganske særlige år med mindsket totalimport af kvæg og kød dog kan overholde sin aftale, hvad angår Danmarks andel i importen, selv ved en eventuel tilbagegang i den danske eksport.

Det må imidlertid også erindres, at EFTA-konventionen og den dertil knyttede dansk-schweiziske aftale kun har været i kraft fra den 1. juli 1960, altså kun i godt og vel et halvt år, og en vis omlægning af importen til Schweiz fra forskellige leverandørlande vil kunne kræve nogen tid. Jeg håber, det er lidt for tidligt, det ærede medlem søger bekræftelse i sin tro på aftalens overholdelse. Der er ikke gået et helt år endnu, og det er ikke sikkert, at hele året vil forme sig som hidtil, selv om det måske i dag er sandsynligt.

Regeringen følger naturligvis udviklingen nøje og har da også taget initiativet til at få berammet et møde i den dansk-schweiziske aftale forudsete blandede kommission; jeg håber ikke, det bedrøver det ærede medlem at høre, at det var noget, vi havde foretaget os, før det ærede medlem rejste sit spørgsmål. Dette møde vil formentlig finde sted i København i begyndelsen af april; jeg tror, datoen er fastsat til den 5. april. Man vil da med repræsentanter for den schweiziske regering og de schweiziske organisationer drøfte udviklingen i den danske eksport til Schweiz, set på baggrund af aftalens bestemmelser, og det er vort håb, at vi under disse drøftelser ikke blot vil finde frem til årsagerne til, at det endnu ikke er gået, som vi håbede, men også til foranstaltninger, der kan fremme den danske eksport til Schweiz.

Til slut vil jeg nævne, at det på dansk initiativ under det sidst afholdte ministermøde i februar i år i Genève blev vedtaget at gå i gang med det forberedende arbejde til afholdelse så vidt muligt inden den 1. juli i år af det i EFTA-konventionens artikel 25 omhandlede årlige møde i EFTAs råd, hvorunder udviklingen i samhandelen med landbrugsvarer inden for EFTA-sammenslutningens område vil blive drøftet. Under disse forhandlinger vil der også blive lejlighed til at komme ind på vor eksport af kvæg og kød til Schweiz, såfremt dette måtte findes formålstjenligt.

H. C. Toft: Jeg er bekendt med, at der kun er forløbet godt og vel et halvt år efter afslutningen af den tosidige aftale, men også udviklingen i månederne efter den 1. januar 1961 viser, at eksporten til Schweiz af levende kreaturer ikke opnår et væsentligt større omfang end i de seneste måneder før nytår. De afsætningsvanskeligheder, der møder dansk landbrugseksport, må kalde på ethvert initiativ, og jeg kan derfor kun udtrykke tilfredshed med, at regeringen har taget initiativet til og vil sørge for at få indkaldt den blandede kommission, der står omtalt i den bilaterale aftale med Schweiz.

Jeg vil derfor gerne slutte med at sige til den høje regering, til dem, der skal forhandle, at det, man må tilstræbe, må i det mindste gå ud på at sikre licenserne til Danmark, så vi opnår den andel i markedet i Schweiz, som det var målet at nå, således som det var opstillet i den omtalte aftale mellem de to lande.

Landbrugsministeren (Skytte): Det er selvfølgelig regeringens naturlige opgave at søge opfyldt de aftaler, vi har indgået med Schweiz, og det vil regeringsarbejdet også hele tiden gå ud på.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Vivike* til landbrugsministeren:

„Agter landbrugsministeren at foretage sig noget for at få standset forureningen af de danske vandløb?“

Vivike:

„Jord og sten, sand, gødning eller andre faste stoffer, slam, døde dyr eller affald må ikke tilføres vandløbene eller oplægges så nær ved disse, at der kan være fare for, at de skylles ud deri. Det samme gælder væsker, der kan skade vandløbet eller forurene dets vand, jfr. dog om spildevand stk. 2 og 3.“

Det var et citat af § 5, stk. 1, i vandløbsloven af 11. april 1949.

Jeg tror nok, at hvis der er noget stykke i nogen lovparagraf, som bliver groft overtrådt, så er det dette. Utallige steder leder man afløbet fra ensilagebeholderne direkte ud til det nærmeste vandløb, og det resulterer i en stærk reduktion af fiskebestan-

[Vivike.]

den; f. eks. er vor bestand af havørreder halveret i løbet af de senere år. På Falster kan man i efterårstiden se et åudløb i Grønsund, hvor der er tusindvis af døde karper og tusindvis af døde ål, som er dræbt på grund af åens forurening. Denne forurening gør sig også gældende på den måde, at fiskerimulighederne i det salte vand omkring Falster er dårligere. Det er sundt at spise fisk, men sundest er det at fange fisk på samme måde, som lyst- og sportsfiskere gør det. Jo flere sportsfiskere i Danmark, jo mindre pladmangel vil der være på vore nervesanatorier. Jo mindre bid, jo færre sportsfiskere, og det bliver sværere og sværere at få bid i de danske vandløb. Man kan ikke forlange, at fiskene skal blive, når de dør i vandløbene; det er ingen kritik af dem, jeg er ude på, men en kritik af, at man straffrit kan forurene vandløbene. Almindeligvis sker der ingenting, før en hel dambrugsbestand af fisk går til. I fredningstiden bliver man straffet, hvis man fanger fisk, men man må gerne dræbe fisk i fredningstiden — vel at mærke, hvis aflivningsmidlet hedder ensilage.

Der må sættes en stopper for dette, for den vandalisme, som mere og mere får vore bække og åer til at minde om kloakløb. Regering og folketing er indstillet på at værne om vor natur, og man ser bl. a. af det nye forslag til naturfredningslov, at bække og åer i høj grad hører med til Danmarks natur. Jeg regner med, at den højtærede landbrugsminister vil tilsige en velvillig behandling af naturfredningsloven, og spørger i den forbindelse: hvad agter han at gøre for at standse forureningen af de danske vandløb?

Landbrugsministeren (Skytte): Vi har en vandløbslov af 1949. Den betød dengang en meget tiltrængt forbedring af lovreglerne om vandløb. Den blev ikke helt det, man fra landbrugsministeriets side havde ønsket, idet der i folketinget blev indført ændringer, tiltrådt, så vidt jeg husker, af en samlet

rigsdag, og det fik til resultat, at loven, hvad forurening af vandløb angår, ikke indeholder helt så klare bestemmelser, som var ønskelige i dag. Men bortset fra det blev reglerne om spildevandsafledning moderniseret, og det skulle være et godt arbejdsgrundlag for kommunerne, til hvem loven har henlagt administrationen af vandløbsloven og af de offentlige spildevandsanligger. Problemerne i forbindelse med spildevandsafledningen vokser imidlertid stadig og har en vidtrækkende betydning, så man må se i øjnene, at de nødvendige rensningsforanstaltninger, hvorved ulemperne skal imødegås, vil koste overordentlig mange penge, ganske uafhængigt af om det bliver den enkelte, der forårsager forureningen, eller om det bliver kommunerne eller staten, der skal skaffe pengene. Spildevandet skal jo skaffes bort.

For at få belyst spildevandsproblemet og mulighederne for dets løsning nedsatte landbrugsministeriet allerede i 1957 en alsidig sammensat kommission med den opgave at undersøge og indhente oplysninger om de sundhedsmæssige, landbrugsøkonomiske og fiskerimæssige følger af spildevandsafledningen til vandløb, søer, havne og have, herunder også de æstetiske følger af forureningen, at undersøge tekniske og økonomiske muligheder for gennemførelse af foranstaltninger til imødegåelse af forurening med spildevand, herunder at fremkomme med forslag til kommunale og fælleskommunale spildevandsforanstaltninger, samt at fremkomme med forslag til egnede afhjælpningsforanstaltninger med hensyn til disse emner og kontrol med driften af rensningsanlæg.

Spildevandskommissionen har i 1958-59 gennemført en omfattende undersøgelse af forholdene i Susåen og dennes tilløb, og disse undersøgelser vil nu danne grundlag for kommissionens videre arbejde. Den foreløbige rapport herfra har været omtalt i pressen sidste efterår, og den endelige rapport ventes nu i 1961. Det er mig bekendt, at kommissionen derudover har sat et om-

[Landbrugsministeren.]

fattende arbejde i gang, og vi må vist foreløbig afvente de resultater, kommissionen kommer til.

Vivike: Jeg forstår, at den højtærede landbrugsminister ikke er helt tilfreds med vandløbsloven, og det er jeg heller ikke, for jeg synes ikke, at den er noget godt arbejdsgrundlag for kommunerne.

I det stykke, jeg læste op, stod der, at væsker, der kan skade vandløbet eller forurene dets vand, ikke må komme ud deri. Men i stk. 2 står der:

„Spildevand fra sammenhængende bebyggelse samt fra anlæg, der er fælles for flere ejendomme, fra mejerier, sygehuse, vaskerier, gasværker, fabrikker, slagterier eller andre virksomheder eller fra ensilagebeholdere, stalde, møddinger . . . .“

o. s. v. Her tager man ensilage med ind under spildevand, og på en måde ophæver stk. 2 stk. 1, for i stk. 1 står udtrykkeligt, at væsker, der kan skade . . . o. s. v., og ensilage er en væske, der eventuelt kan skade. Det må påbydes, at man leder sin ensilage ind i æblebeholdere, men så må der også være sikkerhed for, at ajlen bliver bragt ud på markerne.

Landbrugsministeren (Skytte): Hvis jeg var tilfreds med de eksisterende forhold og den eksisterende lov, var der intet grundlag for at nedsætte en kommission. Til gengæld, når der er nedsat en kommission, der iværksætter omfattende undersøgelser, finder jeg det ganske rimeligt at afvente resultatet af disse undersøgelser for derved at have et grundlag for en lov, der på tilfredsstillende vis løser de problemer, der foreligger.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ib Thyregod* til boligministeren:

„Agter boligministeren ved den endelige udformning af projektet vedrørende statens byggeri i Slotsholmsgade at ændre dette, således at der i højere grad — bl. a. i henseende til bygningshøjden — tages æstetiske hensyn til bygningsernes indpasning i omgivelserne?“

Ib Thyregod: Jeg vil gerne som indledning til det, jeg har at sige med dette spørgsmål til den højtærede boligminister, oplyse, at det efter vor opfattelse er urigtigt med opførelse af en kontorbygning til brug for centraladministrationen på Slotsholmen. Vi mener, at statsadministrationen ikke yderligere bør centraliseres, men at der tværtimod bør ske en decentralisering, og venstre gik derfor i finansudvalget imod dette byggeri. Jeg skal imidlertid ikke gå nærmere ind på dette, men i stedet beskæftige mig med det æstetiske, hvorom jeg har rettet spørgsmål til den højtærede boligminister.

Det er uden for enhver tvivl, at vi her står over for et af det gamle Københavns bygningsmæssigt mest værdifulde miljøer: den smukke, gamle børsbygning og den såkaldt røde bygning, ministerialkontorerne.

Om det projekterede byggeri har akademirådets 36 medlemmer udtalt, at projektets funktionelle kvaliteter i forbindelse med den høje udnyttelsesgrad er opnået på bekostning af væsentlige helhedshensyn. Man har ønsket en nøjere tilknytning med de eksisterende ministerialbygninger og har peget på det uharmoniske billede med blokke i 5 forskellige højder. Man tilråder en drejning af byggeriets østfløj, som efter rådets mening virker for overbebygget, og man henstiller, at udnyttelsesgraden holdes nede på 1,5. Endelig — og det er det for mig mest afgørende — vender man sig mod bygningshøjderne, idet man henviser til, at disse er i strid med de af borgerrepræsentationen fastsatte generelle regler for den gamle bydel.

Akademirådet er statens højeste institution på det kunstneriske område. Dennes funktion er fastsat i lovgivningen, og rådets synspunkter kan derfor ikke uden videre fejtes af bordet; man bør tværtimod tillægge dem en betydelig vægt. Jeg skal videre henviser til henvendelsen fra Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, der bl. a. henviser til, at de projekterede bygninger vil kunne ses fra en række steder: Gammel Strand, Holmens Kanal og Havnegade.

Jeg skal endelig henviser til den af Københavns borgerrepræsentation den 9. ds. vedtagne beslutning med en henstilling til staten om undersøgelse af muligheden for ved den videre projektering at foretage en

[Ib Thyregod.]

yderligere reduktion af østfløjens højde. Denne henstilling blev vedtaget af samtlige partier i borgerrepræsentationen, og der er derfor fra alle sider enighed om, at bygningshøjden for østfløjen er for stor i forhold til omgivelserne.

Den højtærede statsminister kritiserede for nylig domstolens praksis i frednings-sager, som han fandt for mild. Disse ord synes på en ejendommelig måde at måtte falde tilbage på regeringen, hvis man oprettholder dette byggeprojekt i strid med akademirådets opfattelse og den samlede borgerrepræsentations henstilling. Kan det i øvrigt anses for rimeligt, at staten — som påpeget af akademirådet — overtræder de af borgerrepræsentationen vedtagne retningslinjer til beskyttelse af den gamle bydel? Hvorledes skal Københavns kommune så kunne optræde over for private byggherrer? Byggeplanerne bør efter min opfattelse tages op til fornyet overvejelse, og i fremtidige tilfælde må der være fuld offentlighed om sådanne planer fra et tidligt tidspunkt.

Jeg vil i øvrigt gerne til slut pointere, at mine betragtninger ikke er ment som nogen kritik af byggeriets arkitekter, som jo er i høj grad velanskrevne og har udført byggeri andre steder af stor æstetisk værdi. Disse arkitekter har i virkeligheden fået en bunden opgave gennem statens krav på dette område. Det, jeg kritiserer, er statens hårdhændede udnyttelse af det særlige miljø på Slotsholmen i forbindelse med dens byggeplaner.

Jeg beder den højtærede boligminister besvare mit spørgsmål ud fra disse synspunkter.

Boligministeren (Carl P. Jensen): Inden jeg besvarer det stillede spørgsmål, finder jeg det rimeligt — ikke mindst på baggrund af den seneste tids kampagne og lodrette tågebomber, der har været i denne sag — at gøre nogle få bemærkninger.

Man hævder, at Slotsholmsbyggeriet har været omgivet af hemmeligheder, og at det nu kommer bag på offentligheden, og at projektet er godkendt af en svag borgerrepræsentation o. s. v., ligesom man også retter skarpe angreb på de projekterende arkitekter.

Jeg må tilbagevise denne fremstilling og

disse angreb, der i hvert fald ikke skal rettes mod arkitekterne.

Sagen er startet for mere end 4 år siden. Den er i skitseprojekt fremsendt til Københavns kommune for 3 år siden. Den har siden da været forhandlet med magistratens 4. afdeling og dennes ledende teknikere. Projektet fremtræder som et kompromis, der har taget alle arkitektoniske og æstetiske hensyn i betragtning, og er godkendt i magistratens skrivelse af 26. juni 1959. Efter byggevedtægten kunne arealet bygges med 24 430 m, men kompromisløsningen udnytter kun arealet med godt 19 000 etagemeter.

På dette grundlag fremsendtes ansøgning til finansudvalget, hvor jeg, få dage efter at jeg var tiltrådt, nemlig den 6. april 1960, blev indkaldt til samråd, der i øvrigt blev refereret i pressen samme dag.

Når man gør gældende, at manglende offentliggørelse har hindret en offentlig debat og en vurdering af projektet, må jeg — uanset hvad Politiken mener i dag — afvise dette og skal her føje til, at allerede den 25. februar 1958 omtaler Politiken projektet, ledsaget af en illustration, hvor man har indtegnet projektet, med en bemærkning om, at „nu er bolden givet op“.

Da jeg som nævnt havde været til samråd den 6. april, anmodede Berlingske Aftenavis om at få en samtale med de to arkitekter og få stillet tegninger af projektet til rådighed.

Jeg meddelte arkitekterne, at man samtidig skulle tilbyde den øvrige presse det samme materiale og stille sig til rådighed med alle oplysninger, der kunne have pressens interesse. Jeg er bekendt med, at flere dagblade rekvirerede, hvad der fandtes af tegninger over projektet, og ingen er gået forgæves.

Den 8. april bragte Berlingske Aftenavis en artikel med en syvspaltet overskrift og 4 illustrationer, heraf arkitekttegning over 5 spalter.

Den 9. april skrev Dagens Nyheder, at nu ville man realisere de allerede velkendte planer om opførelse af et stort moderne kompleks med flere fløje, hvoraf en på 8 etager.

Samme dag bragte Aktuelt en tilsvarende beskrivelse; også her havde man en arkitekttegning over 5 spalter.

[Boligministeren.]

Politikeren skrev, i et mere beskedent udstyr: „Nu kan der bygges på Slotsholmen“ og i en anden overskrift: „Ministerial-Karré i fire, seks og otte etager“, mens man som indledning skrev følgende: „Politikeren kunne allerede for to år siden meddele“ — og så kom en beskrivelse af projektet.

Da det undrede mig, at Politikeren ikke havde bragt de udleverede tegninger ved denne lejlighed, spurgte jeg arkitekterne, om de havde glemte Politikeren, men fik det overraskende svar, at man havde returneret det hele med tak for lån. Hvorfor ved jeg ikke, men jeg har den opfattelse, at årsagen var den, at Berlingske Aftenavis var kommet først.

At Politikeren ikke desto mindre nu fører an — ja, det kan ikke undre mig, men derimod kan det nok undre, at man i en resolution til mig kan få sig selv til at beklage, at manglende offentliggørelse af projektet har hindret en offentlig debat, ikke mindst på baggrund af, at Politikeren den 25. februar 1958 skrev, at nu var bolden givet op.

Om det ærede medlem hr. Ib Thyregod konkrete spørgsmål kan jeg sige følgende: på boligministeriets foranledning blev der den 14. september 1960, d. v. s. før kampagnen blev startet, afholdt et møde hos borgmester Estrup, hvor man på byggeudvalgets og arkitekternes foranledning drøftede etagehøjden. Det var en forudsætning, at man ikke begrænsede kontoretagearealet, der jo var et vilkår for den givne bevilling. Efter denne forhandling har sagen været drøftet på mit kontor, og allerede i efteråret gik man i gang med at ændre projektet under hensyntagen til de synspunkter, der var fremkommet fra borgmester Estrup; det har medført, at man kan nedsætte etagehøjden på østfløjen med 2,2 m, samtidig med at man ændrer facadens overbygning, så man opnår et ændret synsindtryk af facadehøjden.

Man kan spørge, hvorfor dette ikke er meddelt offentligheden. Hertil vil jeg gerne svare, at vi har afventet borgerrepræsentationens forhandlinger i torsdags, og i øvrigt har ingen spurgt. Den første henvendelse, jeg i det hele taget har haft i denne sag, kom fra Politikeren for 5 dage siden, d. v. s. efter at det ærede medlem havde anmeldt sit spørgsmål.

Ib Thyregod: Jeg takker den højtærede boligminister for den givne besvarelse af mit spørgsmål. En del af besvarelsen var henvendt til pressen, og om pressens stilling kan jeg ikke oplyse noget nærmere. Om magistratens stilling kan jeg oplyse, at man er gået så vidt, som man mente at kunne gå, og at man også har tilsluttet sig akademirådets skrivelse. Jeg forstår imidlertid, at man er gået med til en reduktion af byggehøjden, hvad der for mig er et afgørende punkt, og jeg håber jo så, det vil medføre en bedre æstetisk virkning end tidligere. Jeg håber endvidere, at der ikke fremtidig vil opstå lignende misforståelser, og at akademirådet vil blive taget med på råd.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Gottschalck-Hansen* til statsministeren:

„Hvilket initiativ vil statsministeren tage for at begrænse de stadigt stigende udgifter til atomforskning?“

Gottschalck-Hansen: Den 10. november 1955 fremsatte den daværende finansminister, den nuværende højtærede statsminister, i tinget et forslag til lov om en atomenergikommission, der — som det hed i formålsparagraffen — skulle fremme atomenergians fredelige udnyttelse til samfundets tarv. I henhold til § 4, stk. 1, i dette forslag — der stort set uændret blev ophøjet til lov den 21. december samme år — skulle de til atomenergikommissionen nødvendige midler bevilges på de årlige finanslove. Der var således ikke fastsat nogen bestemt grænse for, hvilken størrelsesorden bevilingerne måtte antage; men det har utvivlsomt været en forudsætning for den almene tilslutning til lovforslaget, at disse beløb blev holdt inden for visse rammer, da man vel i modsat fald måtte forvente, at der i bemærkningerne til lovforslaget havde været angivet, hvor store udgifter der ville knytte sig til denne lov; det er dog den almindelige fremgangsmåde. Den omstændighed, at der blev nedsat et folketingsudvalg, som skulle følge de betydelige økonomiske og samfundsmæssige interesser, der knytter sig til denne lov, har åbenbart ikke virket hæmmende på det tempo eller den størrelsesorden, hvori udgifterne er steget.

[*Hüttischalck-Hansen.*]

Det første år efter lovens vedtagelse androg driftsudgifterne 1 mill. kr., året efter steg de til 2 mill. kr., derefter til 6 mill. kr., så til 10 mill. kr. og i finansåret 1959-60 beløb de samlede driftsudgifter sig til 22 mill. kr. For finansåret 1961-62 er udgifterne anslået til at ville andrage 37 945 600 kr., medens der for samme finansår regnes med 5½ mill. kr. til anlægsudgifter til Risø, altså for det kommende finansår en samlet udgift på ca. 43½ mill. kr. I tiden indtil den 1. april 1960 er der ifølge det økonomiske sekretariats oplysninger til anlægsudgifter ved atomforsøgsstationen på Risø anvendt 117 mill. kr. Disse vældige beløb kan nok give anledning til overvejelse, og det er naturligt, at man rejser det spørgsmål, om Danmark nu også har råd til at foretage en forskning af så vidtrækkende økonomisk art som den, vi på Risø er engageret i.

Jeg vil gerne bede den højtærede statsminister oplyse, om der ikke andre steder i den vestlige verden finder tilsvarende forsøg sted som de, der foretages på Risø. Udnytter man fuldt ud enhver mulighed for internationalt samarbejde på dette specielle område? I al anden forskning arbejder man jo på tværs af landegrænser; intet ville derfor være mere naturligt, end at man også samarbejdede på dette område, så meget mere som disse forsøg åbenbart er langt mere kostbare end al anden forsøgsvirksomhed. Jeg er enig med direktør dr. techn. A. N. Neergaard, når han i tidsskriftet Ingeniør og Bygningsvæsen for den 10. marts i år udtaler — jeg beder om tiladelse til et citat —:

„Vi kan næppe i det lange løb anvende så stor en del af det, vi i alt har råd til at anvende, på et enkelt felt“.

Al anden forskning her i landet er henvist til en langt mere beskedne, ja, man kan næsten sige kummerlig, tilværelse sammenlignet med den, der udfoldes inden for atomforskningen. Forholdet er jo det, at mere end en tredjedel af det provenu, der anvendes til videnskabelig forskning her i Danmark, tildeles dette ene formål. Mener ministeren ikke, det ville være rigtigt, om man foretog en mere rimelig fordeling af statens tilskud til disse formål?

I Den økonomiske Årsoversigt, der blev

omdelt i tinget for et par dage siden, hedder det på side 67, at bevillingerne til forsøgsstationen på Risø er fortsat stigende. Man kan næsten mellem linjerne læse ordet „stærkt“ stigende. Denne kendsgerning i forbindelse med det tidligere fremhævede får mig til at stille det anmeldte spørgsmål til den højtærede statsminister: hvilket initiativ vil statsministeren tage for at begrænse de stadigt stigende udgifter til atomforskning?

Statsministeren (Kampmann): Da vi her i landet for alvor begyndte at overveje mulighederne for en dansk indsats på baggrund af den nye viden om atomkernernes opbygning, stod der et teknisk-videnskabeligt og enigt politisk initiativ bag. Der var jo ikke blot tale om forskning med energifremstillingen, men om forskning på en lang række tekniske og videnskabelige områder. Loven om nedsættelsen af en atomenergikommission gennemførtes, som spørgeren også nævnte, da også enstemmigt i tinget.

De bekymringer, vi dengang var optaget af, var snarere ængstelsen for, at landets erhvervsliv, teknik og videnskab blev holdt ude fra denne udvikling. Der blev fra flere sider sagt, at vi måske allerede var kommet for sent i gang.

Siden arbejdet påbegyndtes i begyndelsen af 1956, er det ved en energisk indsats lykkedes at få forsøgsanlægget etableret. Det er ikke så mærkeligt, at driftsudgifterne er stigende; det er jo først nu, hele driften rigtigt er kommet i gang. Der er påbegyndt vel motiverede forsøgsprogrammer. Forbindelser er sluttet mellem Risø og vigtige sider af dansk erhvervsliv og andre danske videnskabelige institutioner og organisationer, ligesom — hvad det ærede medlem øjensynlig ikke er klar over — et nært og værdifuldt samarbejde er under fuld udvikling dels inden for den europæiske samarbejdsorganisation ENEA, dels direkte tosidet med England, Sverige og Frankrig.

Udgifterne til forskning og udvikling af kerneenergiens fredelige anvendelse er ikke ubetydelige, men i underkanten — i visse tilfælde langt under, hvad der forholds-mæssigt anvendes i andre lande, med hvilke vi naturligt kan sammenlignes. Foretager vi en tilsvarende sammenligning med forskningsudgifter i deres helhed — altså ikke

[Statsministeren.]

blot atomenergiforskning — her og andetsteds, er sammenligningen yderligere ugunstig for os. Der anvendes for få midler her i landet både til fri grundforskning, målforskning og teknisk udviklingsarbejde.

Det har været mit indtryk, at alle, også her i tinget, har erkendt dette, og at der har været en almindelig tilslutning i hele befolkningen til en væsentligt forøget indsats inden for videnskab og teknik. Atomenergikommissionens forsøgsanlæg var den første større samlede opgave inden for sådanne almindelige bestræbelser, hvortil jo også hører f. eks. det påbegyndte H. C. Ørsted Institut under Københavns universitet, udflytning og en væsentlig udvidelse af Danmarks tekniske højskole, en kommende udbygning af landbohøjskolen og udviklingen af hele teknikeruddannelsen. Hertil slutter sig etableringen af statens teknisk-videnskabelige forskningsråd, der har som opgave at tage initiativ til og stille forslag om indsats på teknisk-videnskabelige områder, hvor vi endnu er tilbage, men hvor videre udvikling vil være i det danske samfunds interesse.

Først i et sådant bredere perspektiv kan en sammenligning mellem udgifterne til de enkelte led af programmet være rimelig. Lige så afgørende er det, at mig bekendt er intet forslag om en øget teknisk eller videnskabelig indsats blevet afvist med henvisning til de faste udgifter ved atomenergikommissionens virksomhed.

Gennem de årlige bevillingslove og gennem enkelte særlige henvendelser til finansudvalget samt gennem atomenergikommissionens årlige beretning er tinget og det nedsatte folketingsudvalg blevet holdt underrettet om og har haft lejlighed til at tage stilling til iværksatte og påtænkte arbejdsopgaver. Jeg tror ikke, at det vil være rigtigt at lægge sig fast på bestemte udgiftsbeløb, men naturligvis må de stillede opgaver som hidtil udføres på økonomisk forsvarlig måde.

Gottschalk-Hansen: Jeg takker den højtærede minister for den besvarelse, jeg fik, selv om der jo ikke i og for sig var meget at sige tak for. Der blev ikke givet udtryk for ønsket om at være agtpågivende og år-

vågen over for de voksende udgifter til dette ganske specielle forskningsområde.

Jeg vil gerne spørge, om den højtærede statsminister finder det rimeligt, at der er en så ulige fordeling af midler til forskningen her i landet. Med al ære og respekt for dette specielle område — hvor sandheden jo er den, at vi, som sidder i finansudvalget, er uhyre forsigtige og ængstelige, fordi vi ikke har forudsætning for at bedømme den slags ting — synes det mig at være temmelig urimeligt, at al anden forskning — humanistisk, filologisk, og hvad andet nævnes kan — skal friste kår, der er langt, langt ringere end atomenergiforskningens. Vi er mange, der finder, at det er et meget dyrt foretagende. Det var rart, om man kunne få nogle eksempler på resultater, om den højtærede minister her ville nævne bare 2-3-4 eksempler på resultater af den forskning, der har fundet sted gennem de sidste 5 år, hvor der sammenlagt er anvendt et par hundrede mill. kr. til dette formål.

Det er i øvrigt opmuntrende, når ministeren gør gældende, at et samarbejde er under udvikling, men det turde dog vist være en ny foretælse inden for dette område.

Da jeg for et års tid siden havde samråd med den højtærede statsminister i finansudvalget, fik jeg ikke ligefrem det indtryk, at et samarbejde var effektivt. På samme måde som man finder det inden for de seks i Euratom, kunne man måske inden for de syv eller inden for et nordisk område få et samarbejde på dette felt. Jeg synes, det ville være interessant, om man fra den minister, hvis fagområde dette problem henhører under, kunne få tilsagn om, at man ville etablere et sådant samarbejde.

Jeg vil også gerne have at vide, om statsministeren finder det rimeligt med denne ulige og efter min mening uretfærdige fordeling af statens midler til dansk forskning?

Statsministeren (Kampmann): Jeg kan desværre ikke tilbageholde den bemærkning, at jeg ikke synes, den ærede spørger har undersøgt denne sag meget, før dette spørgsmål blev stillet. Den ærede spørgers parti har jo også repræsentanter i det udvalg, der er nedsat af folketinget, og dér er der ofte redegjort for det internationale

[Statsministeren.]

samarbejde, der har fundet sted lige fra begyndelsen. Vi kunne slet ikke have begyndt uden dette samarbejde, særlig med England, men også med USA og senere med Frankrig og den internationale organisation. Når jeg siger, det er under udvikling, mener jeg blot, at det bliver større og større.

Når det ærede medlem spørger, om jeg mener, der anvendes for lidt på andre områder, så fremgik det af min besvarelse, at jeg mener, der anvendes alt for lidt, og at vi skal tage alt det initiativ, vi kan, til at der bliver anvendt mere, når der kommer fornuftige forslag.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer i lov om udøvelse af jordemodergerning.

Valgt blev: *Elna Syvertsen, Lis Groes, Lys-holt Hansen, Hougaard, Bjørn Krogh, Viola Nørlov, Astrid Skjoldbo, Robert Sørensen, Else-Merete Ross, Ellen Poulsen, Conrad Kofoed, Rarankjær, Jacob Sørensen, Ellen Strange Petersen, Hanne Budtz, Clara Munck og Skræppenborg-Nielsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om fremme af udbyttedeling og oprettelse af sociale fonds.

(Første behandling findes i tidenden, sp. 830, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 155).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Robert Sørensen: Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om fremme af udbyttedeling og oprettelse af sociale fonds har holdt 2 møder og stillet en række

spørgsmål til arbejdsministeren, spørgsmål om nævnets administration og om dets virksomhed og om, hvor mange firmaer der har benyttet sig af nævnets arbejde. Disse spørgsmål er besvaret tilfredsstillende. Derimod har spørgsmålet om de skattelettelser, der er opnået i forbindelse med oprettelsen af sociale fonds og udbyttedeling, ikke kunnet besvares af ministeriet på grund af ligningsmyndighedernes tavshedspligt. Vi var nogle i udvalget, der kunne have tænkt os at høre, hvor meget man havde sparet i skat ved oprettelsen af disse sociale fonds.

Jeg skal på udvalgets vegne indstille lovforslaget til vedtagelse uændret.

Anker Lau: Som ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Robert Sørensen, sagde, har den højtærede arbejdsminister besvaret en række spørgsmål, som udvalget har stillet. Det vil også jeg gerne takke for.

Som vi jo forudså ved første behandling, er det ikke så forfærdelig store ting, der er sket. Udbyttedeling er der ikke så meget af i ordets egentligste forstand, men det faktiske er vel også, at udbyttedelingen finder sted over lønnen og over de overenskomstforhandlinger, der finder sted.

Det er de sociale fonds, som har stået i forgrunden, selv om tallene her heller ikke er imponerende. Det ædle formål med hele lovgivningen, nemlig at give tryghed på arbejdspladsen og fremme det gode forhold mellem produktionens parter, mener vi er rigtigt, så længe ordningen udvikler sig på frivilligt grundlag, og vi kan derfor tiltræde det lovforslag, der her foreligger. Der er dog et enkelt område, jeg gerne vil gøre nogle bemærkninger om.

I den beretning, der er udsendt om udvalgets virksomhed i 1959, omtales en skrivelse fra nævnet, som har været tilstillet skattedepartementet. Med den højtærede formands tilladelse vil jeg gerne citere, hvad der siges her, side 14:

„Nævnet giver i skrivelsen udtryk for den formening, at det vil virke betydeligt fremmende på gennemførelsen af udbyttedeling i form af oprettelse af sociale fonds på landets erhvervsvirksomheder, dersom skattemyndighedernes praksis kunne ændres således, at der blev åbnet mulighed for, at midler, der af en